

УДК 336.2

Головко М. Й., аспірант кафедри фінансів та банківської справи, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, Україна

ОЦІНКА СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Проаналізовано річні обсяги податкових надходжень до Державного бюджету, порівняно темпи зростання податкових надходжень із темпами збільшення сукупного обсягу доходів бюджетів всіх рівнів. Визначено та проаналізовано зміну обсягів податкових надходжень до Державного бюджету під впливом певних економічних показників, для чого досліджено значення коефіцієнту еластичності податкових надходжень. Оцінено динаміку питомої ваги основних бюджетоутворюючих податків у структурі державного бюджету України за 2010-2016 рр. Досліджено динаміку та склад податкових надходжень до місцевих бюджетів України за 2010-2016 рр. На основі аналізу зроблено припущення щодо доцільності коригування діючої системи оподаткування прибутку підприємств через суттєве зниження рівня його фіскальної ефективності.

Ключові слова: податкова система, трансформація податкової системи, реформування податкової системи, реформа, податок, податкові надходження.

Головко М. Й., аспирант кафедры финансов и банковского дела, Частное высшее учебное заведение «Европейский университет», г. Киев, Украина

ОЦЕНКА СТРУКТУРЫ И ДИНАМИКИ НАЛОГОВЫХ ПОСТУПЛЕНИЙ В СВОДНЫЙ БЮДЖЕТ УКРАИНЫ

Проанализированы годовые объемы налоговых поступлений в государственный бюджет и их темпы роста. Определены и проанализированы изменения объемов налоговых поступлений в государственный бюджет под влиянием определенных экономических показателей, для чего исследованы значения коэффициента эластичности налоговых поступлений. Оценена динамика удельного веса основных бюджетообразующих налогов в структуре государственного бюджета Украины за 2010-2016 гг. Исследована динамика и состав налоговых поступлений в местные бюджеты Украины за 2010-2016 гг. На основе анализа сделано предположение о целесообразности реформирования действующей системы налогообложения прибыли предприятий из-за существенного снижения уровня его фискальной эффективности.

Ключевые слова: налоговая система, трансформация налоговой системы, реформирование налоговой системы, реформа, налог, налоговые поступления.

Holovko Mykhailo, graduate student of Finance and Banking, Private higher education institution «European University», Kyiv, Ukraine

EVALUATION OF THE STRUCTURE AND DYNAMICS OF TAX REVENUES TO THE CONSOLIDATED BUDGET OF UKRAINE

Introduction. *The beginning of the transformation of the country's financial management system towards the transition to medium-term planning, the reform of tax and budgetary systems, and the implementation of key indicators of the state budget in 2016 have become important steps*

in ensuring the required level of macroeconomic stability. Gradual restoration of economic stability in the state and improvement of financial results of the business entities, reducing the tax burden on the general wage fund has had a positive impact on the system of formation of revenues to the Consolidated Budget of Ukraine, however, the reform of tax and budget relations in the direction of fiscal decentralization continues, that substantiates the need for an analysis of the structure and dynamics of tax revenues to the Consolidated Budget of Ukraine.

Purpose. *The main objectives of the study are to analyze the annual volumes and structure of tax revenues to budgets of all levels for 2010-2016, assess the rate of growth of tax revenues and compare their values with the rates of increase in the total volume of revenues of the respective budgets, the definition and analysis of the coefficients of tax revenue elasticity, analysis of dynamics the share of the main budget-forming taxes in the structure of the budgets of Ukraine for 2010-2016.*

Results. *It has been found that over the past 7 years (2010-2016) the annual tax revenues to the State Budget have increased by 3,02 times, respectively, the growth rate of tax revenues is higher compared to the rate of increase of the total volume of revenues of the State Budget. In the structure of tax revenues to the State Budget for the period under study, the growth rate of indirect taxes is similar to the growth rate of direct taxes (2.86-2.86 times). The change in the volume of tax revenues to the State Budget under the influence of certain economic indicators was determined and analyzed, for which the coefficient of elasticity of tax revenues is calculated. On average, over 7 years (2010-2016), it was found that with a change of 1% of GDP (in actual prices), the amount of tax revenues to the state budget of Ukraine increases by an average of 1.79%, which justifies the conclusion that tax Receipts as a whole are elastic, i.e. their volume increases faster than the volume of GDP. The strongest impact on the total amount of tax revenues to the State Budget from among the factors analyzed is the change in household incomes and the volume of industrial products sold.*

Conclusions. *On the basis of the analysis, the assumption is made about the expediency of adjusting the current corporate income tax system by significantly reducing its fiscal efficiency.*

Keywords: *tax system, transformation of the tax system, reformation of the tax system, reform, tax, tax revenues.*

JEL Classification: *H20; H60.*

Постановка проблеми. Започаткування трансформації системи управління фінансами країни у напрямі переходу до середньострокового планування, реформування податкової та бюджетної систем, виконання ключових показників державного бюджету у 2016 р. стали важливими кроками у забезпеченні необхідного рівня макроекономічної стабільності. Поступове відновлення економічної стабільності в державі та покращення фінансових результатів функціонування суб'єктів господарювання, зниження податкового навантаження на загальний фонд оплати праці здійснило позитивний вплив на систему формування надходжень до Зведеного бюджету України, однак, реформування податково-бюджетних

відносин у напрямі фіскальної децентралізації продовжується, що обґрунтовує необхідність проведення аналізу структури та динаміки податкових надходжень до Зведеного бюджету України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти комплексної оцінки структури та динаміки податкових надходжень до зведеного бюджету України розглядали у своїх дослідженнях Є. М. Богатирьова [1], А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук [5], Я. В. Самусевич [10], А. Губарь [3], Т. В. Жибер, О. В. Марченко [4], В. Горин [2] та інші дослідники. В умовах фіскальної децентралізації вважаємо актуальним продовжити комплексний аналіз податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів з метою

систематизації проблем та напрямів трансформації податкової системи.

Формулювання цілей дослідження.

Основними завданнями дослідження є аналіз річних обсягів та структури податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів за 2010-2016 рр., оцінка темпів зростання податкових надходжень та порівняння їх значень із темпами збільшення сукупного обсягу доходів відповідних бюджетів, визначення та аналіз коефіцієнтів еластичності податкових надходжень, аналіз динаміки питомої ваги основних бюджетоутворюючих податків у структурі бюджетів України за 2010-2016 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Показники доходів державного бюджету України у 2016 р. демонстрували позитивну динаміку, так, у 2016 р. доходи Державного бюджету становили 503,9 млрд грн, що на 94,5 млрд грн, або на 23,1 % більше за аналогічний показник 2015 р. В цілому за останні 7 років (2010-2016 рр.) річні обсяги податкових надходжень до Державного бюджету збільшились у 3,02 рази, тоді як сумарний обсяг річних доходів за аналогічний період – у 2,56 разів, що дозволяє зробити висновок про вищі темпи зростання податкових надходжень порівняно із сукупним обсягом доходів Державного бюджету.

Обсяг основних прямих податків до Державного бюджету (в т. ч. податків на доходи фізичних і прибуток юридичних осіб) за останні 7 років збільшився у 2,86 разів. Темп зростання непрямих податків до Державного бюджету (в т. ч. ПВД та акцизного податку) є аналогічним до темпу зростання прямих податків, так, за 2010-2016 рр. обсяги податкових надходжень за внутрішніми податками на товари і послуги до Державного бюджету збільшились у 2,85 разів.

Зауважимо, що за 2015-2016 рр. темп зростання прямих і непрямих податків до Державного бюджету України є різним. Так, податкові надходження за податками на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості зросли за останній рік на 34,4 млрд грн. або на 43,1 %, тоді як податкові надходження за внутрішніми податками на товари і послуги до Державного бюджету збільшились на 84,0 млрд грн, або на 34,8 %.

Для аналізу зміни обсягу податкових надходжень до Державного бюджету під впливом певних економічних показників застосуємо коефіцієнт еластичності податкових надходжень (1).

$$E_{\text{пн}} = \frac{\frac{\Delta y}{y}}{\frac{\Delta x}{x}}, \quad (1)$$

де $E_{\text{пн}}$ – коефіцієнт еластичності податкових надходжень;

Δy – приріст податкових надходжень;

y – початковий обсяг податкових надходжень;

Δx – приріст фактору, що досліджується;

x – початковий обсяг фактору, що досліджується.

В якості факторів, вплив яких на рівень податкових надходжень аналізується за період 2010-2016 рр., обрано 5 факторів, значення яких висвітлено у табл. 1.

Так, аналіз значень коефіцієнтів еластичності податкових надходжень до Державного бюджету України за 2010-2016 рр. дозволяє зробити висновок щодо кількості відсотків, на які змінюється податкові надходження при зміні визначального фактору на 1%.

Таблиця 1 **Динаміка факторів впливу на рівень податкових надходжень до державного бюджету України за 2010-2016 рр.**

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млрд грн (x1)	1120,6	1349,2	1459,1	1522,7	1586,9	1988,5	2383,2
ВВП у розрахунку на 1 особу, тис. грн (x2)	24,4	29,5	32,0	33,5	36,9	46,4	55,8
Доходи населення, млрд грн (x3)	1102,2	1266,8	1457,9	1548,7	1516,8	1735,9	2002,4
Обсяг реалізованої промислової продукції, млрд грн (x4)	1065,9	1331,9	1410,7	1354,1	1428,8	1776,6	2128,9
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн (x5)	2239,0	2633,0	3026,0	3265,0	3480,0	4195,0	5183,0

Джерело: узагальнено автором за даними [9]

В середньому за 7 років (2010-2016 рр.) з'ясовано, що при зміні на 1% ВВП (у фактичних цінах) (x_1) обсяг податкових надходжень до державного бюджету України зростає на 1,79%, що обґрунтовує висновок, що податкові надходження в цілому є еластичними, тобто їх обсяг збільшуються швидшими темпами, ніж обсяг ВВП. Крім того, необхідно зазначити, що при зміні на 1 % всіх інших виокремлених факторів (x_2 , x_3 , x_4 , x_5) коефіцієнт еластичності податкових надходжень до Державного бюджету перевищує 1,0, а саме становить 1,57%, 2,47%, 2,03% і 1,54% відповідно, що доводить висновок щодо еластичності податкових надходжень по відношенню до обраних індикаторів. Так, найсильніший вплив на загальний обсяг податкових надходжень до Державного бюджету становить зміна доходів населення та обсягу реалізованої промислової продукції.

Аналізуючи вплив вищезазначених факторів на обсяг основних прямих податків (в т. ч. податків на доходи фізичних і прибуток юридичних осіб), з'ясовано, що коефіцієнт еластичності податкових надходжень від прямих податків є максимальним при аналізі факторів x_3 , x_4 , а саме 2,27% і 1,86% відповідно. Аналогічні результати ми отримали в процесі аналізу коефіцієнтів еластичності непрямих податкових надходжень (ПДВ та акцизного податку) до Державного бюджету України (коефіцієнт еластичності становить 2,26% і 1,85% при зміні на 1% факторів x_3 і x_4 відповідно).

Проаналізуємо динаміку питомої ваги основних бюджетоутворюючих податків у структурі державного бюджету України за 2010-2016 рр. та висвітлимо отриману інформацію графічно на рис. 1.

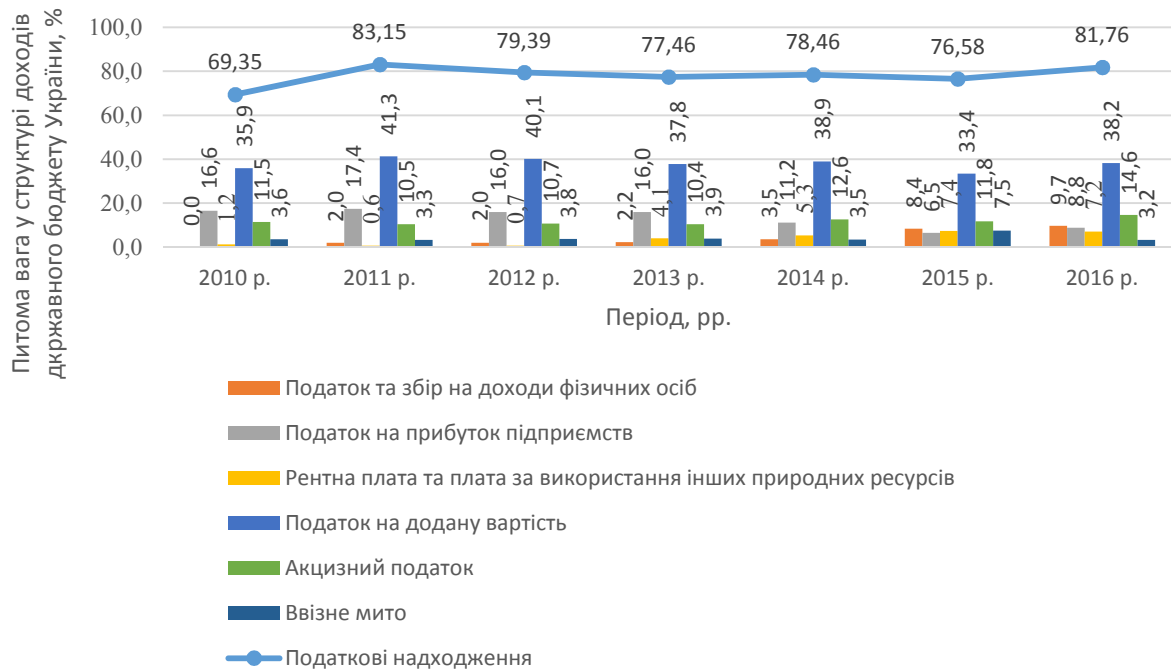

Рисунок 1 – Динаміка питомої ваги основних бюджетотворюючих податків у структурі державного бюджету України за 2010-2016 рр.

Джерело: узагальнено автором на основі даних [6]

Так, найбільшою питомою вагою у загальній структурі податкових надходжень до Державного бюджету України протягом 2010-2016 рр. стабільно характеризується податок на додану вартість, частка якого коливається у діапазоні 33,4–41,3 % від загального обсягу податкових надходжень. Другим за рейтингом бюджетотворюючим податком у структурі податкових надходжень Державного бюджету протягом 2010-2013 рр. був податок на прибуток підприємств із діапазоном частки податкових надходжень від 16,0 % до 17,4 % загального обсягу податкових надходжень [7], однак, питома вага цього прямого податку постійно зменшується, починаючи з 2011 р. та вже з 2014 р. у структурі податкових надходжень до Державного бюджету податок на прибуток не має пріоритетності попередніх років. Так, у 2015-2016 рр. питома вага податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку є більшими за частку податку на прибуток [8], що підтверджує те, що діюча модель оподаткування прибутку юридичних осіб в Україні вже є застарілою та такою, що не

відповідає викликам наявного економічного положення. Вважаємо, що класична модель оподаткування податку на прибуток в Україні має бути відкоригована за прикладом Естонії та Грузії у напрямку запровадження податку на виведений капітал.

Загальний обсяг податкових надходжень у структурі доходів Державного бюджету має тенденцію до зростання (з 69,4 % у 2010 р. до 81,8 % у 2016 р.). Загальною тенденцією зміни структури податкових надходжень до Державного бюджету є суттєве і стабільне зниження частки основного прямого податку – податку на прибуток, а також збільшення частки непрямих податків, таких як ПДВ та акцизний податок, що характерно для часів економічного спаду, в умовах яких непрямі податки найчастіше виконують основну бюджетотворюючу роль.

Проаналізуємо стан та тенденції обсягів і структури податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Так, у 2017 р. заплановано обсяг доходів до Зведеного бюджету на загальну суму 926,9 млрд грн, крім того, за I півріччя вже надійшло 496,0

млрд грн, що в цілому на 46,1 % або на 156,5 млрд грн більше за відповідний показник 2016 р.

Основним бюджетотворюючим податком в Україні залишається ПДВ із часткою в Зведеному бюджеті країни на рівні 35-39 % загального обсягу податкових надходжень. Другий непрямий податок за рівнем його фіскальної ефективності на даному етапі розвитку економіки є акцизний податок, питома вага якого в структурі податкових надходжень має тенденцію до зростання (з 12,1 % у 2010 р. до 15,6 % у 2016 р.).

В обсягах податкових надходжень від прямих податків також можна прослідкувати певні тенденції. Якщо частка надходжень від податку на доходи фізичних осіб у 2010-2016 рр. залишається відносно стабільною і полягає у діапазоні 18,0 % – 21,8 %, то питома вага податку на прибуток у структурі податкових надходжень до Зведеного бюджету має стійку тенденцію до зменшення. Якщо в 2010 р. частка податку на прибуток підприємств становила 17,2 %, що дозволяло цьому прямому податку посідати 3 місце серед основних бюджетотворюючих податків, то у 2016 р. цей показник зменшився до 9,3 %, в результаті чого 3-тє місце за рівнем фіскальної ефективності займає акцизний податок.

Необхідно також зазначити, що питома вага місцевих податків і зборів у структурі податкових надходжень до Зведеного бюджету України збільшилась з 1,5 % у 2010 р. до 6,5 % у 2016 р., тобто більш, ніж у 4,3 рази, що, на нашу думку, пов'язано з реформою бюджетної і податкової систем в напрямі фіскальної децентралізації.

Проаналізуємо динаміку та склад податкових надходжень до місцевих бюджетів України за 2010-2016 рр. Так, протягом досліджуваного періоду річний обсяг податкових надходжень до місцевих бюджетів збільшився з 67,6 млрд грн у 2010 р. до 146,9 млрд грн у 2016 р., тобто у 2,2 рази. У структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів України найбільшу питому вагу займає податок на доходи фізичних осіб.

Так, протягом всього періоду його частка у податкових надходженнях перевищує 50 %, хоча, однак, необхідно зауважити, що вона має тенденцію до зменшення (з 75,5 % у 2010 р. до 53,8 % у 2016 р.). Проаналізуємо також частку податку на прибуток у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів. Зазначимо, що внаслідок реформування міжбюджетних відносин у напрямі фіскальної децентралізації питома вага податку на прибуток збільшилась з 0,6 % у 2010 р. до 4,0 % у 2016 р., що в абсолютних показниках відповідає збільшенню з 389,9 млн грн у 2010 р. до 5879,1 млн грн у 2016 р.

Зауважимо, що основна група прямих бюджетотворюючих податків, в якій акумульовано податкові надходження від доходів та прибутку юридичних осіб, за досліджуваній період збільшилась у 1,65 разів, тобто темп її зростання суттєво нижче за темп зростання загального обсягу податкових надходжень.

Обсяги податкових надходжень від рентної плати та інших відрахувань за використання природних ресурсів за 2010-2016 рр. знизилась і в абсолютних показниках (з 9,8 млрд грн у 2010 р. до 2,5 млрд грн у 2016 р.), і у відносних показників у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України (з 14,5 % у 2010 р. до 1,7 % у 2016 р.).

У структурі внутрішніх податків на товари та послуги, які наповнюють дохідну частину місцевих бюджетів, переважну частину займає акцизний податок з реалізації підакцизних товарів у роздріб. Обсяг податкових надходжень від цього виду податків збільшився в абсолютних показниках у 16,7 разів з 0,7 млрд грн у 2010 р. до 11,6 млрд грн у 2016 р.

Зазначимо, що протягом 2015-2016 р. зміцнено ресурсну базу місцевих бюджетів України та розроблено передумови ефективного добровільного об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ). Система балансування видатків і доходів місцевих бюджетів за принципом горизонтального вирівнювання, запроваджена у процесі фіскальної децентралізації, показала

відносно позитивні результати, хоча, на нашу думку, існують недоліки діючої бюджетної системи, які потребують вирішення. Звертаємо увагу на те, що місцеві органи влади у процесі трансформації бюджетно-податкових відносин стали більш зацікавленими в розширенні бази оподаткування і залученні додаткових надходжень, а також нарощуванні власної дохідної бази.

Збільшення доходів місцевих бюджетів (в абсолютних показниках з 159,4 млрд грн у 2010 р. до 366,0 млрд грн у 2016 р., тобто у 2,3 рази) дало можливість органам місцевого самоврядування формувати необхідні ресурси для вирішення проблем у сфері розвитку інфраструктури, житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, спорту та культури, які, на нашу думку, дуже часто використовуються нерационально.

Без урахування міжбюджетних трансфертів за підсумками 2016 р. до дохідної частини місцевих бюджетів України надійшло 170,6 млрд грн, що більше за

відповідний показник 2015 р. на 50,3 млрд грн. Крім того, у 2016 р. 208 ОТГ перейшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Планується, що до кінця 2017 р. кількість ОТГ збільшиться до 600.

Необхідно зауважити, що порівняно з 2015 р. власні надходження бюджетів ОТГ у 2016 р. зросли з 1 млрд грн до 3,3 млрд грн, тобто більше ніж утричі, а середнє значення власних доходів ОТГ у розрахунку на одного їх жителя ОТГ збільшилось у 2016 р. до 2,35 тис. грн, що більше відповідного показника 2015 р. на 1,65 тис. грн.

В абсолютних показниках у структурі доходів місцевих бюджетів наявна тенденція до збільшення податкових надходжень (з 67,6 млрд грн у 2010 р. до 146,9 млрд грн у 2016 р.), однак, обсяг офіційних трансфертів збільшується вищими темпами, а саме з 78,9 млрд грн у 2010 р. до 195,4 млрд грн у 2016 р., або у 2,47 разів. З'ясуємо, як змінилась питома вага основних структурних елементів доходів місцевих бюджетів України за 2010-2016 рр. (рис. 2).

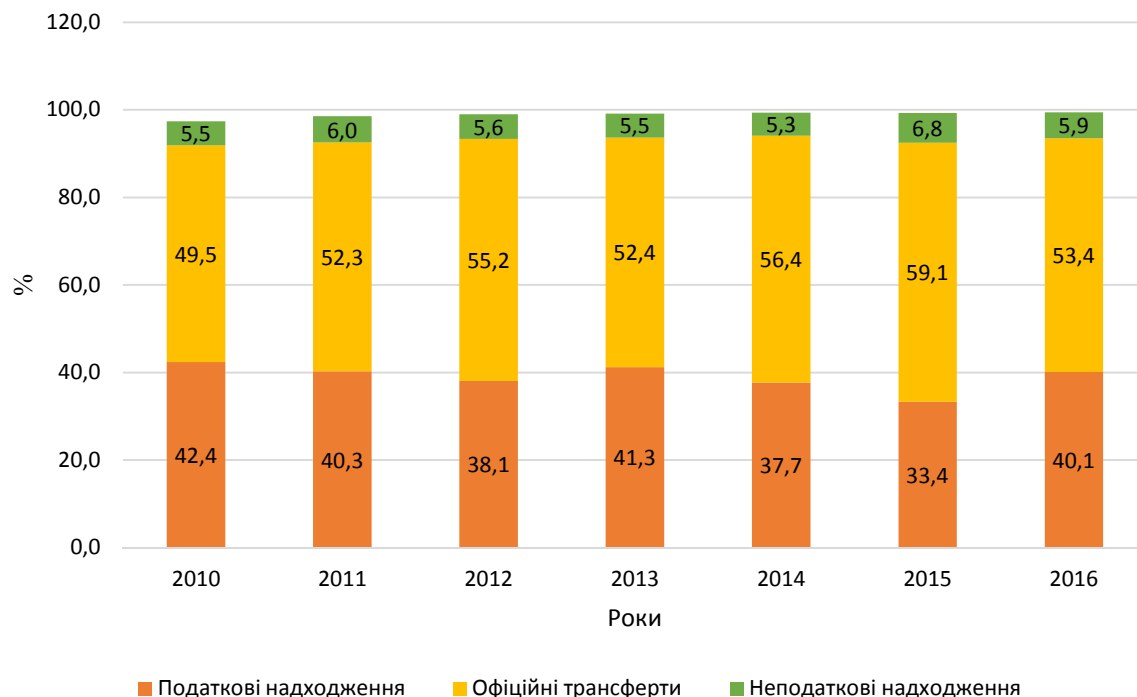

Рисунок 2 – Питома вага основних структурних елементів доходів місцевих бюджетів України у 2010-2016 рр., %*

* Джерело: розраховано автором на основі даних Міністерства Фінансів України

Так, за досліджуваний період частка податкових надходжень у структурі доходів місцевих бюджетів зменшилась з 42,4% у 2010 р. до 40,1%, а офіційних трансфертів, навпаки, збільшилась з 49,5% у 2010 р. до 53,4% у 2016 р., що на нашу думку, не можна діагностувати як значимі результати реформи фіскальної децентралізації.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши структуру та динаміку податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2010-2016 рр., зроблено наступні висновки:

1. З'ясовано, що за останні 7 років (2010-2016 рр.) річні обсяги податкових надходжень до Державного бюджету збільшились у 3,02 рази, відповідно, темп зростання податкових надходжень є вищим порівняно із темпом збільшення сукупного обсягу доходів Державного бюджету. У структурі податкових надходжень до Державного бюджету за досліджуваний період темп зростання непрямих податків є аналогічним до темпу зростання прямих податків (2,86-2,86 разів).

2. Визначено та проаналізовано зміну обсягів податкових надходжень до Державного бюджету під впливом певних економічних показників, для чого розраховано коефіцієнт еластичності податкових надходжень. В середньому за 7 років (2010-2016 рр.) з'ясовано, що при зміні на 1 % ВВП (у фактичних цінах) обсяг податкових надходжень до державного

бюджету України зростає в середньому на 1,79%, що обґрунтовує висновок, що податкові надходження в цілому є еластичними, тобто їх обсяг збільшуються швидшими темпами, ніж обсяг ВВП. Найсильніший вплив на загальний обсяг податкових надходжень до Державного бюджету з числа аналізованих факторів становить зміна доходів населення та обсягу реалізованої промислової продукції.

3. Проаналізовано динаміку питомої ваги основних бюджетоутворюючих податків у структурі державного бюджету України за 2010-2016 рр. та з'ясовано, що найбільшою питомою вагою стабільно характеризується податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб та акцизний податок. На основі аналізу зроблено припущення щодо доцільності коригування діючої системи оподаткування прибутку підприємств через суттєво зниження рівня його фіскальної ефективності.

4. Досліджено динаміку та склад податкових надходжень до місцевих бюджетів України за 2010-2016 рр. Так, протягом досліджуваного періоду річний обсяг податкових надходжень до місцевих бюджетів збільшився з 67,6 млрд грн у 2010 р. до 146,9 млрд грн у 2016 р., тобто у 2,2 рази. У структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів України найбільшу питому вагу займає податок на доходи фізичних осіб, яка однак, має тенденцію до зменшення (з 75,5 % у 2010 р. до 53,8 % у 2016 р.).

Література:

1. Богатирьова Є. М. Податкові реформи в Україні: результативність та стратегічні орієнтири : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Богатирьова Євгенія Миколаївна ; Одес. нац. екон. ун-т. – Одеса, 2016. – 19 с.
2. Горин В. Проблеми підвищення фіскальної ефективності податку на додану вартість / В. Горин // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2(41). – С. 118-126.
3. Губарь А. Прогнозування обсягів надходження податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України / А. Губарь // Математичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці : матеріали Міжн. наук. – практ. конф. (2013 р.). – Київ, 2013. – С. 161–165.
4. Жибер Т. В. Реалізація фіскальної функції податку на прибуток підприємств в Україні / Т. В. Жибер, О. В. Марченко // Формування ринкової економіки. – 2012. – № 27. – С. 336-345.
5. Крисоватий А. І. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук // Економіка України. – 2016. – № 1. – С. 35-51.

6. Міністерство фінансів України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>
7. Полторак А. С. Аналіз податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України / А. С. Полторак, Є. П. Гнатенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. – 2015. – № 2(5). – С. 130–134.
8. Полторак А. С. Комплексний підхід до кількісного оцінювання податкових ризиків держави / А. С. Полторак, Ю. В. Волосяк // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 2 (188). – С. 269–276.
9. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році : аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України / За ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, О. М. Ляшенко. – К. : НІСД, 2017. – 928 с.
10. Самусевич Я. В. Реформування податкової системи України в умовах податкової конкуренції : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / Я. В. Самусевич ; Українська академія банківської справи. – Суми, 2015. – 22 с.

References:

1. Bohatyr'ova, Ye. M. (2016), "Tax Reforms in Ukraine: Effectiveness and Strategic Reference", Rh.D. Thesis, Finance and Credit, Odessa National University of Economics, Odessa, Ukraine.
2. Horyn, V. (2013), "Problems of increasing the fiscal efficiency of the value added tax", *Halyts'kyy ekonomichnyy visnyk*, vol. 2(41), pp. 118-126.
3. Hubar', A. (2013), "Forecasting the amount of corporate income tax revenue to the State Budget of Ukraine", *Matematychni metody ta modeli v opodatkuванні, biznesi, ekonomitsi* [Mathematical methods and models in taxation, business, economics], *Materialy Mizhn. nauk.-prakt. konf.* [International scientific and practical conference], Kiev, Ukraine, pp. 161–165.
4. Zhyber, T. V. and Marchenko, O. V. (2012), "Implementation of the fiscal function of the corporate profit tax in Ukraine", *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky*, vol. 27, pp. 336-345.
5. Krysovatty, A. I. Mel'nyk, V. M. and Koshchuk, T. V. (2016), "Essence and conceptual foundations of tax policy formation in the conditions of European integration processes", *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 1, pp. 35-51.
6. Ministry of Finance of Ukraine [Online], available at: <https://www.minfin.gov.ua>
7. Poltorak, A. S. and Hnatenko, Ye. P. (2015), "Analysis of tax revenues in the structure of revenues of the consolidated budget of Ukraine", *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Ekonomichni nauky*, vol. 2(188), pp. 269-276.
8. Poltorak, A. S. and Volosuyk, Yu. V. (2016), "Comprehensive approach to quantitative assessment of tax risks of the state", *Ekonomichnyy chasopys – XXI*, vol. 158 (3–4(2)), pp. 35-38.
9. Horbulin, V. P. Vlasjuk, O. S. and Lyashenko, O. M. (2017), *Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovyshe Ukrayiny v 2017 rotsi* [On the internal and external position of Ukraine in 2017], NISD, Kyiv, Ukraine.
10. Samusevych, Ya. V. (2015), "Reforming the tax system of Ukraine in the context of tax competition", Rh.D. Thesis, Finance and Credit, Ukrainian Academy of Banking, Sumy, Ukraine.